

Sygn.akt III AUa 347/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 września 2014r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Marek Szymanowski (spr.)

Sędziowie: SO del. Marzanna Rogowska

SA Bożena Szponar - Jarocka

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 11 września 2014 r. w B.

sprawy z odwołania M. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o emeryturę

na skutek apelacji wnioskodawcy M. M.

od wyroku Sądu Okręgowego w Łomży III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 10 stycznia 2014 r. sygn. akt III U 543/13

I. **oddala apelację,**

II. **zasądza od M. M. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.**

Sygn. akt III AUa 347/14

UZASADNIENIE

Decyzją z 26.04.2013 r. nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił M. M. przyznania prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach, z uwagi na niespełnienie warunków nabycia tego prawa, przewidzianych przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.). Organ rentowy wskazał, iż nie uwzględnił wnioskodawcy okresu pracy w szczególnych warunkach od 5.09.1977 r. do 31.12.1998 r. w Zakładach (...) w G., gdyż przedłożone świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach wystawione przez (...) K (...) w K. nie może być środkiem dowodowym w sprawie. Dodatkowo organ rentowy podniósł, iż wnioskodawca wykonywał jednocześnie różne rodzaje prac, co nie daje podstaw do uznania takiej pracy za pracę w szczególnych warunkach (k. 32 akt ZUS).

M. M. w odwołaniu od powyższej decyzji, wnosił o jej zmianę oraz przyznanie mu prawa do emerytury. Odwoływał się przy tym do świadectwa pracy w szczególnych warunkach z 30.07.2004 r. potwierdzającego jego zdaniem wykonywanie przez niego on prac w szczególnych warunkach w okresie: od 5.09.1977 r. do 30.04.1999 r. - na rzecz Zakładów (...) S.A. w G. - stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń

oraz prace budowlano-montażowe i budowlano-remontowe na oddziałach w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie i prace oczyszczaczy przemysłowych kotłów parowych lub wodnych wymienione w wykazie A Dział XIV poz. 25 oraz w wykazie A Dział XIV poz. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku na stanowisku ślusarza oraz od 1.05.1999 r. do 31.01.2004 r. - na rzecz (...) Sp. z o.o.- stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń oraz prace budowlano-montażowe i budowlano-remontowe na oddziałach w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie i prace oczyszczaczy przemysłowych kotłów parowych lub wodnych wymienione w wykazie A Dział XIV poz. 25 oraz w wykazie A Dział XIV poz. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. na stanowisku ślusarz. Wnioskodawca wskazał, iż był zatrudniony w Zakładach (...) w G. do 30.04.1999 r., kiedy to został on na zasadzie art. 23¹ Kodeksu Pracy przejęty wraz z częścią zakładu pracy przez spółkę (...) Sp. z o.o. z siedzibą w K..

Wyrokiem z dnia 10 stycznia 2014 r. Sąd Okręgowy w Łomży odwołanie oddalił. Sąd ten ustalił, iż M. M. urodził się (...) W okresie od 15.07.1972 r. do 23.10.1973 r. zatrudniony był w Przedsiębiorstwie Państwowym Rafineria (...) w C. (k. 7 akt ZUS). W okresie od 24.10.1973 r. do 15.10 1975 r. odbył zasadniczą służbę wojskową (k. 8 akt ZUS), zaś od 29.11.1975 r., do 31.08.1977 r. zatrudniony był w Zakładach (...) w E. na stanowisku ślusarza (k. 9 akt ZUS). Od 5.09.1977 r. do 30.04.1999 r. zatrudniony był w Zakładach (...) S.A. w G. na stanowisku ślusarza, zaś od 1.05.1999 r. do 31.01.2004 r., w związku z przejściem części zakładu pracy na innego pracodawcę na podstawie art. 23¹ k.p. kontynuował zatrudnienie w (...) S.A. w K. (k. 28, k. 10 akt ZUS). W okresie od 1.02.2004 r. do chwili obecnej zatrudniony jest w (...) S.A. (k. 11 akt ZUS).

W dniu 11.02.2013 r. M. M. złożył wniosek o emeryturę (k. 1 akt ZUS). W wyniku rozpoznania powyższego wniosku organ rentowy uznał za udowodniony na dzień 1.01.1999 r. okres składkowy i nieskładkowy wnioskodawcy w wymiarze 26 lat 3 miesięcy i 27 dni, nie zaliczając jednocześnie żadnego z okresów zatrudnienia do pracy w warunkach szczególnych. Zaskarżoną decyzją z 26.04.2013 r. organ rentowy odmówił M. M. prawa do emerytury w wieku obniżonym z tytułu pracy w szczególnych warunkach. M. M. nie jest członkiem OFE. Sąd Okręgowy nawiązując do przepisów prawa materialnego wskazał, iż prawo do emerytury w niższym wieku emerytalnym z tytułu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze przewidziane jest w art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r., o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) zawartym w rozdziale 2 działu II ustawy dotyczącym urodzonych przed 1 stycznia 1949 r. Ustawa ta, obejmującym przepisy przejściowe rozdziale 2 działu X zawiera szczególną regulację przejściową dotyczącą niektórych ubezpieczonych zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przed dniem 1 stycznia 1999 r. Mianowicie w art. 184 ustawy zostało przewidziane prawo do wcześniejszej emerytury dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którym przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn).

Ponadto emerytura ta przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (ust. 2). Rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom spełniającym powyższe warunki przysługuje prawo do emerytury, ustala się zgodnie z art. 32 ust. 4 ustawy na podstawie przepisów dotychczasowych. W rozpoznawanej sprawie wspomniane przepisy dotychczasowe to rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), dalej jako rozporządzenie. Zgodnie z § 4 rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w

szczególnych warunkach. Z kolei w myśl § 2 rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Badając, czy w okresie zatrudnienia w Zakładach (...) w G. oraz u następcy tych zakładów wnioskodawca wykonywał pracę w szczególnych warunkach Sąd Okręgowy przeprowadził postępowanie dowodowe w ramach którego dopuścił dowód z dokumentacji pracowniczej wnioskodawcy i akt rentowych, zeznań świadków oraz opinii biegłego z zakresu bhp. Sąd Okręgowy wskazał, iż nawet posiadanie świadectwa pracy w szczególnych warunkach nie wiąże organu rentowego (i Sądu) i nie przesądza automatycznie o przyznaniu świadczenia emerytalnego na podstawie art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w zw. z § 2 i § 4 rozporządzenia. Świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie jest dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c. gdyż podmiot wydający to świadectwo nie jest organem państwowym, ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej. Świadectwo pracy jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument taki podlega kontroli zarówno, co do prawdziwości wskazanych w nim faktów, jak i co do prawidłowości wskazanej podstawy prawnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z 25 maja 2004r., III UK 31/04, OSNP z 2005/1/13 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 24 września 2008r., III AUa 795/08, OSAB 2008/4/60). Złożone przez wnioskodawcę świadectwo pracy w warunkach szczególnych wystawione przez (...) Sp. z o.o. 30.07.2004 r. wskazuje, iż M. M. w okresie od 5.09.1977 r. do 30.04.1999 r., będąc zatrudnionym w Zakładach (...) S.A. w G. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń oraz prace budowlano- montażowe i budowlano-remontowe na oddziałach w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie i prace oczyszczaczy przemysłowych kotłów parowych lub wodnych wymienione w wykazie A Dział XIV poz. 25 oraz w wykazie A Dział XIV poz. 2 rozporządzenia na stanowisku ślusarza wymienione w wykazie A Dział XIV poz.25 pkt 1 oraz w wykazie A Dział XIV poz.2 pkt 4, stanowiącym załącznik do Zarządzenia Ministra Leśnictwa i (...) Żywnościowej z 31.03.1988 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy Resortu Leśnictwa i (...). Wskazano, iż świadectwo zostało wystawione przez firmę (...) Sp. z o.o. na podstawie akt osobowych, w związku z przejęciem pracownika na mocy artykułu 23¹ § 1-4 k.p. z dniem 01.05.1999 r. (k. 10 akt ZUS). Weryfikując przedmiotowe świadectwo Sąd Okręgowy odniósł je do reszty materiału dowodowego zebranego w sprawie. Sąd Okręgowy wskazał, iż sam wnioskodawca wyjaśniał (nagranie audio-video, znacznik czasowy 00:04:20, k. 29), że od 5.09.1977 r. pracował na linii szlifowania i sprężarki przy utrzymaniu ciągu tych linii. Linia szlifowania była to duża hala, a 4 sprężarki znajdowały się w pomieszczeniu oraz dwóch przybudówkach. Na linii szlifowania pracowali szlifierze oraz brakarki. Wskazał, iż na terenie zakładu funkcjonował wydział utrzymania ruchu, jednak konkretnymi naprawami zajmował się warsztat. Wydział utrzymania ruchu pracował na 4 zmianach, zaś pracownicy warsztatu pracowali na 1 zmianie. Wskazał, że gdy coś „siadało” na linii szlifierek, wówczas wzywano go do naprawy. Wnioskodawca podkreślił, iż pracownicy działu utrzymania ruchu praktycznie nie zajmowali się pracami na linii szlifowania. Podał, iż na linii szlifowania pracowały wspólnie z nim 3 osoby. Gdy nie było awarii zajmowali się wałami. Wały ważyły ok 700 kg. Prace naprawcze wykonywane były na miejscu. Wskazał, iż zajmował się awariami, które nie występowały codziennie, aczkolwiek zdarzały się często. Sąd Okręgowy przytoczył również w sporządzonym uzasadnieniu istotne fragmenty zeznań świadków - pracujących z wnioskodawcą w miarodajnym dla rozstrzygnięcia sprawy okresie. I tak świadek A. P. (1) zeznał (nagranie audio-video znacznik czasowy 00:30:45, k. 29v), iż zatrudniony był w Zakładach (...) od 1984 r. na stanowisku starszego mistrza ds. remontów w warsztacie mechanicznym. Wskazał, iż wnioskodawca pracował w brygadzie, która zajmowała się remontami, konserwacją i bieżącymi naprawami szlifierki do szlifowania płyt, linią szlifierską do wykańczania płyt oraz remontem i naprawami sprężarek, które znajdowały się w innej części budynku. Świadek podkreślił, iż wnioskodawca w zasadzie zajmował się tylko naprawą tego urządzenia. Naprawy urządzeń miały miejsce obok ciągu. W przypadku awarii wnioskodawca wraz z brygadą wymieniali wały. Awarie zdarzały się często. Prace wykonywane były na linii szlifowania, nie było to wygrozione pomieszczenie. Świadek podkreślił, iż wnioskodawca zajmował się utrzymaniem ruchu tej konkretnej linii. Brygada wnioskodawcy zajmowała się regenerowaniem wałów, które następnie umieszczano w urządzeniu. Brygada liczyła 6-7 osób. Wnioskodawca był specjalistą od szlifierek. Sprężarki znajdowały się w tym samym pomieszczeniu. Świadek podał, iż od 1.06.1996 r. zmieniła się nazwa stanowiska pracy-

scalono wydział mechaniczny i wydział inwestycji, jednak jak zaznaczył rodzaj pracy się nie zmienił. W zakładzie ślusarze zajmowali się naprawą maszyn.

Inny Świadek E. F. (1) zeznał (nagranie audio-video znacznik czasowy 00:47:51, k. 29v), iż zatrudniony był w Zakładach (...) od 1985 r. Wskazał, iż wnioskodawca wykonywał pracę w miejscu, gdzie znajdowała się szlifierka. Był specjalistą od wałów, pracował również na sprężarkach. Świadek podkreślił, iż obsługa szlifierek i sprężarek była zaliczana do pracy w szczególnych warunkach. Sprężarki były naprawiane przy pracujących urządzeniach. Świadek wskazał, iż była to praca związana z utrzymaniem ruchu. Wydział utrzymania ruchu nie zajmował się szlifierką. Tym urządzeniem zajmowała się brygada. Praca odbywała się w ruchu ciągłym. Świadek zaznaczył, iż wnioskodawca nie wykonywał pracy w warsztacie. Przeniesienie wnioskodawcy w 1996 r. do Wydziału Remontów i Inwestycji nie zmieniło charakteru jego pracy. Z kolei świadek J. W. (1), pracujący od 1979 r. w (...) S.A. potwierdził, (nagranie audio-video znacznik czasowy 01:00:39, k. 29v), iż wnioskodawca cały czas pracował przy szlifierce i sprężarce. Także świadek J. M. (1) zeznał (nagranie audio-video znacznik czasowy 00:04:18, k. 41v), iż pracuje wnioskodawca pracował na szlifierce i na sprężarkach. Pracował na hali produkcyjnej, na linii szlifowania jako mechanik. Podkreślił, iż wnioskodawca cały czas wykonywał tę samą pracę. Brygada wnioskodawcy składała się z 5 osób, pozostali członkowie ekipy byli mechanikami.

Sąd Okręgowy uznał powyższe zeznania za istotny dowód w sprawie, jako że są szczerze i wzajemnie się uzupełniają, są przy tym spójne w zakresie czasu i miejsca oraz rodzaju wykonywanych przez wnioskodawcy czynności. Sąd Okręgowy odwołując się do dokumentów znajdujących się w aktach osobowych M. M. podniósł, iż wynika z nich, że wnioskodawca:

- został zatrudniony w Zakładach (...) z dniem 5.09.1977 r. na stanowisku ślusarza (umowa o pracę k. 22, cz.C1);
- w okresie od 1.07.1991 r. do 31.12.1991 r. powierzono mu obowiązki brygadzysty (pismo z 28.06.1991 r., k. 30, cz. C1),
- z dniem 1.05.1999 r. wnioskodawca został pracownikiem (...) Sp. z o.o. w związku z przekazaniem części przedsiębiorstwa tj. Zakładu Usług (...) dla (...) Sp. z o.o. z siedzibą w K. (zawiadomienie, k. 36, cz. C).

Zdaniem Sądu Okręgowego dokumentacja zawarta w aktach osobowych prowadzi do wniosku, iż wnioskodawca w spornym okresie był zatrudniony na stanowisku ślusarza. Tym niemniej Sąd Okręgowy uznał po zgromadzeniu w sprawie istotnego materiału dowodowego za potrzebny i przeprowadził w sprawie dowód z opinii biegłego z zakresu bhp co do charakteru pracy wnioskodawcy w spornym okresie. Biegły z zakresu bhp w sporządzonej opinii stwierdził, że praca wnioskodawcy w latach 1977 - 1998 w Zakładach (...) w G. nie odpowiada pracy o której mowa jest w dziale XIV poz. 25 wykazu A stanowiącego załącznik nr 1 do rozporządzenia. Biegły podkreślił, iż wnioskodawca świadczył pracę w warunkach szkodliwych, niemniej pracy takiej nie można utożsamiać z pracą w warunkach szczególnych, która występowała dopiero wtedy, gdy warunki szkodliwe występowały stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Wskazał, iż prace remontowe jakie wnioskodawca wykonywał przy szlifierce nie były pracami konserwatorskimi, jak również szlifierz płyt nie pracował w warunkach szczególnych (stanowisko niewymienione w wykazie A). Końcowo biegły zauważył, iż za pracę w warunkach szczególnych nie można uznać pracy wnioskodawcy przy naprawach sprężarek, z uwagi na fakt iż naprawy takie nie były wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wnioskodawcy (k. 48-66). Biegły wobec zarzutów do opinii wnioskodawcy podtrzymał swoją opinię na rozprawie - w ustnej opinii uzupełniającej podkreślił, (nagranie audio- video, znacznik czasowy 00:04:06) iż prace szlifierzy, o których mowa w opinii nie należały do prac z zakresu obsługi urządzeń wibracyjnych i pneumatycznych. Podkreślił, iż prace na urządzeniach wibracyjnych dotyczą prac, gdy pracownik stale w pełnym wymiarze czasu pracy pracuje na urządzeniach, gdzie oddziałują na jego organizm drgania wywołane takimi urządzeniami, gdzie następuje bezpośredni przekaz drgań na jego organizm. W niniejszej sprawie zaś, zdaniem biegłego, nie ma do czynienia z takim przekazem, gdyż płyty znajdujące się na taśmie obrabiane są mechanicznie, a nie ręcznie, dlatego też praca szlifierza nie jest pracą wykonywaną w warunkach szczególnych. Odnosząc się do możliwości zakwalifikowania pracy wykonywanej przez wnioskodawcy do stanowiska wskazanego w pkt 25, Działu XIV, Wykazu A, stanowiącego załącznik nr 1 do rozporządzenia, biegły zaznaczył, iż wskazana w tym punkcie konserwacja dotyczy tylko takich urządzeń, które

znajdują się w ciągłym ruchu produkcyjnym, zaś konserwator zajmuje się konserwacją wskazanych maszyn „non stop”, co według struktury organizacyjnej zakładu odpowiada wydziałowi utrzymania ruchu. Biegły podkreślił, iż prace remontowe nie są pracami w warunkach szczególnych.

Zdaniem Sądu Okręgowego dokonującego kompleksowej oceny materiału dowodowego zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozwala na przyjęcie, że w spornym okresie wnioskodawca wykonywał pracę w szczególnych warunkach. Nie budziło wątpliwości, iż w spornym okresie praca wnioskodawcy polegała na remoncie i naprawach szlifierki i sprzężarek. Wnioskodawca pracował w brygadzie zajmującej się bieżącymi naprawami tych maszyn, przy czym w czasie gdy przedmiotowe awarie nie występowały, do jego zadań należało przygotowanie wałów stanowiących wymienny element szlifierki. Jak zgodnie wskazali świadkowie A. P., E. F., J. W. oraz J. M. w spornym okresie praca wnioskodawcy polegała wyłącznie na naprawach ww. urządzeń.

Sąd Okręgowy podkreślił, iż dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, lecz wyłącznie rodzaj wykonywanej przez niego pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia (por. wyroki Sądu Najwyższego z 14 września 2007r., III UK 21/01, z 19 września 2007r., III UK 38/01, z 6 grudnia 2001 r., III UK 66/07, LEX nr 483283; z 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07 i z 24.03.2009 r., I PK 194/08, LEX nr 528152). Decydującą rolę w analizie charakteru pracy wnioskodawcy, z punktu widzenia uprawnień emerytalnych, ma zatem możliwość jej zakwalifikowania do jednej, bądź kilku pozycji wspomnianego załącznika do rozporządzenia. W świetle art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS pracami w szczególnych warunkach nie są bowiem wszelkie prace wykonywane w narażeniu na kontakt z niekorzystnymi dla zdrowia pracownika czynnikami, lecz jedynie takie, które zostały rodzajowo wymienione w tymże rozporządzeniu. Problemy interpretacyjne związane z regulacją zawartą w § 1 ust. 2 i 3 rozporządzenia - zobowiązującą właściwych ministrów, kierowników urzędów centralnych oraz centralne związki spółdzielcze do ustalenia w podległych i nadzorowanych przez nich zakładach pracy wykazów stanowisk pracy wykonywanej w szczególnych warunkach, a stosowanych także w jednostkach organizacyjnych powstałych w drodze przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego, przekazanych organom samorządu terytorialnego oraz dla których uprawnienia i obowiązki organu założycielskiego przejęli wojewodowie lub inne organy państwowe - zostały wyjaśnione w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 13 lutego 2002 r., (III ZP 30/01, LEX 50461). Stwierdzono w niej, że zawarte w art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS odesłanie do tychże przepisów nie upoważnia do tworzenia wykazów obejmujących stanowiska pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Wspomniane upoważnienie dla właściwych ministrów, kierowników urzędów centralnych i centralnych związków spółdzielczych nie stwarzało ani podstawy prawnej do wydawania aktów, niepozostających w zgodności z powszechnie obowiązującym prawem, ani nie przewidywało możliwości wykraczania poza wykazy prac wykonywanych w szczególnych warunkach wymienionych w załączniku do rozporządzenia. Wykazy resortowe muszą być dostosowane do treści tego załącznika, w którym zawarty jest kompletny wykaz stanowisk pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Gdy zatem określają one tego rodzaju stanowiska pracy niezgodnie z załącznikiem do rozporządzenia, nie wywołują skutków przewidzianych w art. 32 ustawy. Podobnych konsekwencji w sferze prawa do emerytury nie implikuje także zakwalifikowanie przez pracodawcę stanowiska nie objętego załącznikiem do rozporządzenia do prac wykonywanych w szczególnych warunkach (por. wyroki Sądu Najwyższego z 21.04.2004r., II UK 337/03, OSNP 2004 nr 22, poz. 392; z 23.11.2004r., I UK 15/04, OSNP 2005 nr 11, poz. 161; z 22.06.2005r., I UK 351/04, OSNP 2006 nr 5-6, poz. 90; z 20.10.2005 r., I UK 41/05, OSNP 2006 r. nr 19-20, poz. 306 i z 29.01.2008r. I UK 192/07, LEX nr 447272). I odwrotnie - brak wymienienia określonych prac w wykazach resortowych nie przesądza o niemożności zakwalifikowania świadczonych u nich prac jako prac wykonywanych w szczególnych warunkach, jeśli odpowiadają one kryteriom wynikającym z załącznika do rozporządzenia.

Taka zaś sytuacja, zdaniem Sądu Okręgowego, zaistniała w rozpoznawanym przypadku, gdzie zgodnie z protokołem z posiedzenia komisji powołanej Zarządzeniem nr 39/99 Prezesa Zarządu (...) S.A w G. z dnia 1.09.1999 r. w sprawie uaktualnienia wykazu stanowisk zaliczanych do prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub o

szczególным charakterze z czerwca 2000 r., do pracy w warunkach szczególnych zaliczono prace na stanowisku szlifierza materiałów drzewnych, brygadzysty. Stanowisko to nie ma jednak swojego odpowiednika, ani też podstawy w załączniku do rozporządzenia, a zatem zgodnie z ww. poglądem utrwalonym w judykaturze nie może stanowić podstawy zakwalifikowania pracy wykonywanej na stanowisku szlifierza jako pracy w warunkach szczególnych. Zakwestionowanie możliwości zaliczenia pracy wykonywanej na stanowisku szlifierza, jako pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, uniemożliwia przyjęcie, iż praca wykonywana przez wnioskodawcę jest pracą w warunkach szczególnych określoną pod poz. 25 Działu XIV, Wykazu A, stanowiącego Załącznik nr 1 do rozporządzenia. Zgodnie z jego dyspozycją za pracę w warunkach szczególnych uważa się pracę polegającą na bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń oraz prace budowlano-montażowe i budowlano-remontowe na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Zdaniem Sądu, nie budziło wątpliwości, iż w spornym okresie do obowiązków pracowniczych wnioskodawcy należała bieżąca konserwacja szlifierki, która to praca wykonywana była na oddziale będącym w ruchu, jednakże fakt, iż praca szlifierza, będąca pracą podstawową na wskazanym dziale, na którym wnioskodawca wykonywał obowiązki pracownicze nie jest pracą w warunkach szczególnych, w konsekwencji wyklucza możliwość uznania iż praca wnioskodawcy odpowiada pracy wskazanej w pkt. 25 Działu XIV, Wykazu A stanowiącego Załącznik nr 1 do rozporządzenia. Wbrew stanowisku wyrażonemu przez pełnomocnika wnioskodawcy praca wykonywana przez wnioskodawcy nie odpowiada również pracy wskazanej w pkt 18 Działu XIV, Wykazu A stanowiącego Załącznik nr 1 do rozporządzenia tj. pracy związanej z obsługą urządzeń i narzędzi wibracyjnych lub udarowych. Jak podkreśli! bowiem biegły z zakresu bhp, prace wskazane w pkt 18 dotyczą prac gdzie pracownik stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracuje na urządzeniach wywołujących drgania, które w sposób bezpośredni oddziałują na jego organizm. Zgodnie zaś ze stanowiskiem biegłego, które Sąd Okręgowy w pełni podziela, charakter pracy na szlifierce, na której płyty znajdujące się na taśmie obrabiane są mechanicznie wyłącza możliwość zaliczenia wskazanego urządzenia do urządzeń wibracyjnych lub udarowych, a tym samym wyklucza możliwość zakwalifikowania stanowiska pracy szlifierza, a także osób zajmujących się bieżącą konserwacją urządzeń oraz pracami budowlano-montażowymi i budowlano-remontowymi na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane są prace szlifierza do prac wykonywanych w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze. Dokonując analizy obowiązków pracowniczych wnioskodawcy związanych z bieżącą naprawą i konserwacją sprężarki, Sąd Okręgowy wskazał, iż praca ta, co do zasady odpowiada pracy wskazanej w pkt 25 w zw. z pkt 9 Działu XIV, Wykazu A stanowiącego Załącznik nr 1 do rozporządzenia, jednakże z uwagi na fakt, iż praca w tym zakresie nie była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, brak jest możliwości zaliczenia spornego okresu do stażu pracy w warunkach szczególnych warunkujących nabycie prawa do emerytury w wieku obniżonym na zasadach określonych w rozporządzeniu. Z tych przyczyn Sąd Okręgowy na zasadzie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. odwołanie oddalił.

W wywiedzionej od tego wyroku apelacji wnioskodawca zaskarżył go całości wskazany wyrok w całości i zarzucił mu:

I. Naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (dalej ustawa emerytalna) w związku z § 2, oraz z postanowieniami działu XIV poz. 25 oraz poz. 2 wykazu A zawartego w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (dalej rozporządzenie) poprzez ich nieprawidłową wykładnię i zastosowanie, a w konsekwencji nieuznanie okresu pracy od dnia 5 września 1977 roku do dnia 31 grudnia 1998 roku i nieprzyznanie Wnioskodawcy uprawnienia do emerytury z tego tytułu.

II. Naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na wynik sprawy poprzez niewłaściwe ich zastosowanie, w szczególności;

1. art. 278 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie ustaleń faktycznych i ocen prawnych na podstawie opinii biegłego, z pominięciem innych dowodów.

2. art. 233 § 1 k.p.c. polegające na niewłaściwej ocenie wiarygodności dowodów, braku wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego oraz niedokonaniu pełnych, spójnych i prawidłowych ustaleń faktycznych, w szczególności

poprzez nie uznanie za wiarygodne, pominięcie dowodów z dokumentów, zeznań świadków, wyjaśnień stron i oparcie się tylko i wyłącznie na opinii biegłego, a w konsekwencji uznanie, że wnioskodawca nie spełnia warunku 15 lat pracy w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

3. 328 § 2 k.p.c. poprzez:

(a) brak wskazania przyczyn, dla których Sąd odmówił wiarygodności zeznaniom świadków oraz oparł się wyłącznie na opinii biegłego;

(b) brak wskazania oceny wiarygodności świadectwa pracy w szczególnych warunkach wystawionego wnioskodawcy;

Wskazując na powyższe apelacja wносиła o zmianę zaskarżonego wyroku Sądu pierwszej instancji poprzez zaliczenie okresu pracy od dnia 5 września 1977 roku do dnia 31 grudnia 1998 roku do pracy w szczególnych warunkach wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w celu nabycia prawa do wcześniejszej emerytury na rzecz wnioskodawcy oraz o zasądzenie na rzecz wnioskodawcy kosztów procesu za obie instancje; ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja podlegała oddaleniu.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, które Sąd Apelacyjny przyjmuje także za podstawę swego rozstrzygnięcia w rozumieniu art. 382 k.p.c. Sąd Apelacyjny podziela też wywód prawny Sądu Okręgowego przeprowadzony w niniejszej sprawie. Wprawdzie apelacja w pierwszej kolejności formułuje zarzut obrazy prawa materialnego to rozważania Sądu Apelacyjnego wypada rozpocząć od oceny trafności zarzutów prawa procesowego. Przestrzeganie bowiem przepisów prawa procesowego przez Sąd pierwszej instancji ma wpływ na prawidłowe ustalanie stanu faktycznego, a prawo materialne winno być stosowane do uprzednio niewadliwie ustalonego stanu faktycznego. Analizując w pierwszej kolejności podniesione zarzuty prawa procesowego Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do podzielenia ich trafności. Trudno bowiem podzielić podniesiony zarzut obrazy art. 233 § 1 k.p.c. sformułowany jako to wyżej wskazano. Jak wiadomo przepis art. 233 § 1 k.p.c. uprawnia sąd do oceny wiarygodności mocy dowodów według własnego przekonania na podstawie wszechstronnego rozważenia materiału. Z jednej zatem strony sąd orzekający uprawniony jest do oceny tychże dowodów według własnego przekonania z drugiej natomiast sam jest zobowiązany do wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Uprawnienie sądu do oceny dowodów według własnego przekonania nie oznacza oczywiście dowolności w tej ocenie, bowiem poza sporem winno być, iż dokonując tej oceny sąd nie może ignorować zasad logiki, osiągnięć nauki, doświadczenia czy też wyciągać wniosków nie wynikających z materiału dowodowego. Dopuszczenie się obrazy art. 233 § 1 k.p.c. przez sąd może więc polegać albo na przekroczeniu granic swobody oceny wyznaczonej logiką, doświadczeniem, zasadami nauki albo też na niedokonaniu przez sąd wszechstronnego rozważania sprawy. W tym drugim przypadku wyciągnięte przez sąd wnioski mogą być logiczne i zgodne z doświadczeniem życiowym, jednakże sąd czyni je w oparciu o część materiału dowodowego, a pozostałą część tego materiału, która pozwoliłaby na wyciągnięcie innych wniosków, pomija. Jak wspomniano swobodna ocena dowodów rozumiana jak wyżej jest prawem sądu orzekającego – stąd kontrola prawidłowości tej oceny dokonywana przez sąd odwoławczy musi być z reguły ostrożna, pamiętać bowiem należy o tym, iż sąd odwoławczy w tym zakresie dokonuje prawidłowości oceny dowodów, których sam nie przeprowadził. Podobna wykładnia art. 233 §1 k.p.c. była przedmiotem licznych orzeczeń Sądu Najwyższego (por. m.in. wyrok SN 27.09.2002 r. II CKN 817/00; wyrok SN z 16.04.2002 r. V CKN 1446/00; wyrok SN z 14.03.2002 r. IV CKN 859/00 i inne). W niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny nie dopatruje się przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów rozumianej jak wyżej, co więcej nie do końca może się już nawet zgodzić się z skarżącym, iż Sąd Okręgowy odmówił wiary dokumentom i zeznającym w sprawie świadkom. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika przeciwny wniosek, bowiem Sąd Okręgowy wyraźnie wskazał (k. 108), iż uznaje powyższe zeznania za dowód w sprawie istotny i wiarygodny, tyle tylko że wnioski z tych zeznań wynikające w powiązaniu z resztą materiału dowodowego zebranego w sprawie nie prowadzą do przyjęcia, iż wnioskodawca wykonywał pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu

rozporządzenia. W szczególności Sąd Okręgowy w sposób uprawniony i jasny w tym zakresie wskazał, iż przepis § 2 ust. 1 cytowanego wyżej rozporządzenia wymaga aby praca w szczególnych warunkach była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku - a tego warunku wnioskodawca z pewnością nie spełniał. Nie można podzielić zarzutu obrazy art. 278 k.p.c. sformułowanego jak w apelacji tj. że Sąd dokonał ustaleń opierając się na opinii biegłego pomijając inne dowody. Zdaniem Sądu Apelacyjnego skoro art. 278 § 1 k.p.c. wymaga dopuszczenia dowodu z opinii biegłego wówczas gdy potrzebne są wiadomości specjalne to jego naruszenie przez Sąd ma miejsce w zasadzie tylko wtedy, gdy Sąd bez dopuszczenia takiego dowodu poczynił ustalenia faktyczne np. sam ustalił bez opinii biegłego lekarza, że ubiegający się o rentę jest niezdolny do pracy. Z reguły nie jest naruszeniem tego przepisu, dopuszczenie tego dowodu w sytuacji, gdy nie jest konieczny dla poczynienia - przez Sąd ustaleń faktycznych. Tu godzi się przypomnieć, iż w sprawach dotyczących oceny charakteru pracy tj. czy można ją uznać za pracę w szczególnych warunkach dominuje pogląd, że Sąd władny jest to uczynić bez przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego bo nie są tu konieczne wiadomości specjalne (por. w tym zakresie np.: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 2000 r., II UKN 446/99, LexPolonica nr 352214, OSNAPiUS 2001/18 poz. 562; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 24 sierpnia 2010 r., III AUa 487/2010, LexPolonica nr 2461834, Orzecznictwo Sądów Apelacji B. (...) str. 96). Nie oznacza to jednak, iż reguła ta musi dotyczyć każdej sprawy, bowiem w niektórych sprawach dowód taki jest przydatny. Dotyczy to w szczególności sytuacji, gdy charakter pracy był specyficzny i mogą być potrzebne wiadomości specjalne przy uchwyceniu istoty wykonywanej pracy. Dopuszczenie tego dowodu w niniejszej sprawie pozwoliło Sądowi Okręgowemu na bardziej dogłębną analizę charakteru pracy wnioskodawcy w spornym okresie. Reasumując ten wątek podniesiony zarzut obrazy art. 278 §1 k.p.c. wydaje się być wadliwie sformułowany przez skarżącego, bowiem w istocie opis tego zarzutu zdaje się wskazywać na to, że skarżący zamierzał podnieść zarzut obrazy 233 §1 k.p.c. poprzez wadliwą oceną tego dowodu i oparcie na nim rozstrzygnięcia z pominięciem innych dowodów. Tak rozumiany zarzut jest jednak również niesłuszny, nie polega bowiem na prawdzie to, że Sąd Okręgowy oparł rozstrzygnięcie wyłączenie na tym dowodzie ,a resztę materiału dowodowego pominał. Wręcz przeciwnie Sąd Okręgowy ocenił ten dowód w kontekście całokształtu materiału dowodowego zebranego w sprawie uznając go za pełni wiarygodny i miarodajny dla rozstrzygnięcia sprawy. Nie bez znaczenia w tym zakresie jest, iż biegły wydając przedmiotową opinię w sposób głęboki przanalizował cały zgromadzony w sprawie materiał dowodowy zarówno ze źródeł osobowych (obficie cytując świadków) jak zebrane dokumenty zwłaszcza akta osobowe (również obficie powołując poszczególne dokumenty i z aptekarską precyzją porządkując w opinii przebieg pracy wnioskowany w spornym okresie). Przedmiotowa opinia zatem w powiązaniu z resztą materiału dowodowego w sposób rzeczowy i logiczny wyjaśnia dłaczego praca wnioskodawcy w spornym okresie nie można uznać za pracę wykonywaną w szczególnych warunkach w szczególności za pracę wymienioną w Wykazie A:

- w pkt. 25 Działu XIV (zakwestionowanie możliwości zaliczenia pracy wykonywanej na stanowisku szlifierza, jako pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, uniemożliwia przyjęcie, iż praca wykonywana przez wnioskodawcę jest pracą w warunkach szczególnych określoną pod poz. 25 Działu XIV) ;

- w pkt 18 Działu XIV (nie pracował przy obsłudze urządzeń i narzędzi wibracyjnych lub udarowych) ;

- w pkt 9 Działu XIV (Sąd w tym zakresie miarodajnie ocenił, iż obsługa sprzężarek nie mogła być wykonywana w pełnym wymiarze czasu).

Nie bez znaczenia w sprawie jest to, iż większość dokumentów zawartych w aktach osobowych wnioskodawcy opisuje jego stanowisko jako stanowisko ślusarza lub ślusarza remontowego (taki też miał zawód wyuczony) i o zatrudnienie na takim stanowisku wnioskodawca wnosił w swoim wniosku z 8 sierpnia 1977 r. , co więcej nawet w okresie późniejszym kiedy przenoszono go z dniem 1 czerwca 1996 r. do Wydziału Remontów i Inwestycji przy nazwisko wnioskodawcy wskazano stanowisko ślusarza. Słusznie zatem Sąd Okręgowy wskazuje, iż dokumenty zgromadzone w jego aktach osobowych wskazują na stanowisko ślusarza. Godzi się w tym względzie zauważyć, iż w utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się zdecydowanie, iż praca na stanowisku ślusarza nie jest pracą wykonywaną w szczególnych warunkach, a zawarte w wykazie A, dziale XIV, poz. 12 rozporządzenia określenie "prace przy spawaniu" obejmuje wyłącznie prace wykonywane w przebiegu procesu spawania, a więc czynności związane ze spawaniem. Prace ślusarskie polegające na przygotowaniu materiałów do spawania nie mogą być uznane

za pracę "przy spawaniu", jeśli w toku tych czynności przygotowawczych nie były wykonywane prace spawalnicze (por. w tym zakresie wyrok z dnia 29 stycznia 2008 r., I UK 192/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 79, wyrok z dnia 8 czerwca 2011 r., I UK 393/10, LEX nr 950426; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2011 r. II UK 106/11 LEX nr 1130389). Jeżeli zatem prace takie nie polegały na bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń na oddziałach będących w ruchu (dział XIV pkt 25), w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie - a w sposób uprawniony wykluczył to Sąd Okręgowy - to zatrudnienie na stanowisku ślusarza nie jest pracą wykonywaną w szczególnych warunkach. W tym kontekście wypada też zauważyć, iż Sąd Apelacyjny zakwestionował na skutek apelacji organu rentowego posiadanie okresu 15 lat pracy w szczególnych warunkach przez innego pracownika Zakładu (...) w G. w sygn. akt III AUa 626/13 (J. R.) pracującego w brygadzie remontowej na stanowisko ślusarz, ślusarz remontowo-montażowy i oddalił odwołanie w tej sprawie. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej w tejże sprawie nie dopatrując wadliwości oceny prawnej charakteru pracy ubezpieczonego w tamtej sprawie (sygn. Akt I UK 68/14).

Ostatni z podniesionych zarzutów procesowych tj. zarzut obrazy art. 328 §2 k.p.c. dotyczący domniemych wad uzasadnienia Sądu Okręgowego jest również chybiony, bowiem uzasadnienie to sporządzone zostało z zachowaniem wymogów art. 328 §2 k.p.c., a co więcej wychodzi ponad zakreślone tym przepisem standardy. Stopień szczególności uzasadniania wskazuje na dokładne i pracochłonne pochylenie się przez Sąd Okręgowy nad niniejszą sprawą i starannym przemyśleniem wyprowadzonych wniosków w zakresie ustaleń faktycznych i ich odniesieniu do prawa materialnego. Niezależnie od tego przypomnieć wypada, że w utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, iż wady sporządzonego uzasadnienia z reguły nie mają wpływu na treść wyroku, gdyż uzasadnienie sporządzone jest po jego wydaniu (por. wyroki z dnia 1 lipca 1998 r., I PKN 220/98, OSNAPiUS 1999 nr 15, poz. 482; z dnia 9 lipca 1998 r., I PKN 234/98, OSNAPiUS 1999 nr 15, poz. 487; z dnia 7 kwietnia 1999 r., I PKN 653/98, OSNAPiUS 2000 nr 11, poz. 427 oraz z dnia 5 września 2001 r., I PKN 615/00, OSNP 2003 nr 15, poz. 352). Aby zatem zarzut obrazy art. 328 §2 k.p.c. uznać za skuteczny, koniecznym jest - wykazanie, iż wady uzasadnienia są tak istotne, że uniemożliwiają całkowicie dokonanie oceny prawidłowości zapadłego wyroku.

Przechodząc do podniesionego zarzutu prawa materialnego nietrafność tego zarzutu wynika z tego, iż aby skutecznie taki zarzut podnieść w zasadzie należy go odnieść do stanu faktycznego ustalonego przez Sąd, a do którego to stanu faktycznego Sąd zastosował wadliwe prawo materialne. Nie jest poprawnie sformułowany zarzut naruszenia prawa materialnego, jeżeli skarżący odnosi go nie do stanu faktycznego ustalonego przez Sąd i przyjętego za podstawę zastosowanego prawa materialnego, lecz odnosi go do stanu faktycznego postulowanego przez siebie samego. Inaczej mówiąc skoro Sąd Okręgowy ustalił, iż wnioskodawca nie pracował przez okres 15 lat w warunkach szczególnych to zastosowanie prawa materialnego tj. art. 184 w zw. z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz § 2 i 4 rozporządzenia polegającej na uznaniu, iż nie służy mu prawo do emerytury w szczególnych warunkach jest jak najbardziej trafne. Skarżący podnosząc zarzut naruszenia prawa materialnego w tym zakresie w istocie przedkłada swoje własne twierdzenia, w świetle których posiada on wystarczający okres pracy w warunkach szczególnych, czego bynajmniej Sąd Okręgowy nie ustalił. Reasumując ten wątek rozważań niezależnie od wadliwości w sformułowaniu przedmiotowego zarzutu - Sąd Apelacyjny nie dopatrywał się wadliwej wykładni przepisów prawa materialnego dokonanej dość obszernie przez Sąd Okręgowy. Dotyczy to również wywodów Sądu Okręgowego co do oceny prawnej Zarządzenia nr 39/99 Prezesa Zarządu (...) S.A w G. z dnia 1.09.1999 r. w sprawie uaktualnienia wykazu stanowisk zaliczanych do prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze z czerwca 2000 r., gdzie do pracy w warunkach szczególnych zaliczono prace na stanowisku szlifierza materiałów drzewnych, brygadzysty. Skoro stanowisko to nie ma swojego odpowiednika, ani też podstawy w załączniku do rozporządzenia, (wykaz A) to zgodnie z ww. poglądem utrwalonym w judykaturze nie może stanowić podstawy zakwalifikowania pracy wykonywanej na stanowisku szlifierza jako pracy w warunkach szczególnych.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny na zasadzie art. 385 k.p.c. apelację oddalił.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na zasadzie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 oraz § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych

oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 r. Nr 163, poz. 1349 z zm.).